

Alueiden komitean lausunto aiheesta ”Valkoinen kirja – Toimintasuunnitelma riittäviä, turvattuja ja kestäviä eläkkeitä varten”

(2012/C 391/02)

ALUEIDEN KOMITEA

- toteaa, että kaikkien keskeisten toimijoiden, myös paikallis- ja alueviranomaisten, jotka hallinnoivat lisäeläkejärjestelmiä, joihin valtaosa julkissektorin työntekijöistä kuuluu, tulee osallistua valtiollisten eläkejärjestelmien uudistuksiin sisältyviin kuulemisprosesseihin.
- korostaa, että eräät EU:n eläkepolitiikkojen ja Eurooppa 2020 -strategian näkökohdat vahvistavat toisiaan. Työllisyysasteen kohottaminen, johon Eurooppa 2020 -strategiassa pyritään, osaltaan lisää sosiaaliturva- ja eläkejärjestelmien yleistä kestävyyskykyä. Riittävät eläke-etuudet ovat vastaavasti keskeinen edellytys köyhyyden vähentämistä koskevan Eurooppa 2020 -strategiassa asetetun tavoitteen saavuttamiseksi, kun otetaan huomioon, että iäkkäät eurooppalaiset ovat edelleen heikossa asemassa oleva sosioekonominen ryhmä. Jotta ikääntyneille voidaan taata asianmukaiset tulot myös tulevaisuudessa, tarvitaan eläkejärjestelmien uudistamisen ohella myös joukko työmarkkinapoliittisia oheistoimia.
- pitäisi tervetulleena vertailututkimusta, joka mahdollistaisi parhaiden käytänteiden soveltamisen EU:n laajuisesti, kun otetaan huomioon erilaisiin yksityisiin eläkejärjestelyihin liittyvät avoimuusongelmat ja tällaisista järjestelyistä perittävien maksujen ja palkkioiden taso.

Esittelijä	Paul LINDQUIST (SE, PPE), Lidingön kaupunginhallituksen puheenjohtaja
Viiteasiakirja	Valkoinen kirja – Toimintasuunnitelma riittäviä, turvattuja ja kestäviä eläkkeitä varten COM(2012) 55 final

I ALUEIDEN KOMITEAN NÄKEMYKSET

ALUEIDEN KOMITEA

Johdanto

1. on tyytyväinen komission tavoitteeseen selvittää ne vakavat haasteet, joihin monien jäsenvaltioiden eläkejärjestelmien on vastattava.
2. katsoo, että kestävän ja riittävän ja eläketurvan varmistaminen on erittäin tärkeää paitsi kasvunäkymien myös ihmisten yleisen ja yksilöllisen hyvinvoinnin kannalta.
3. toteaa, että turvallisen ja riittävän eläketurvan perustava edellytys on, että eläkejärjestelmät ovat taloudellisesti kestäviä pitkällä aikavälillä.
4. tähdentää, että julkisilla eläkkeillä on jatkossakin tärkeä rooli sen varmistamisessa, että jokaisella eläkeläisellä on riittävä eläke.
5. katsoo, että riittäviin elinikäisiin ansioihin perustuva eläkejärjestelmä auttaa turvaamaan pitkällä aikavälillä kestävä eläkkeet.
6. korostaa, että eläkejärjestelmät ovat kehittyneet pitkän ajan kuluessa kunkin jäsenvaltion olosuhteiden pohjalta. Julkisten eläkejärjestelmien muotoilu on näin ollen kunkin jäsenvaltion oma asia.
7. toteaa, että kaikkien keskeisten toimijoiden, myös paikallis- ja alueviranomaisten, jotka hallinnoivat lisäeläkejärjestelmiä, joihin valtaosa julkissektorin työntekijöistä kuuluu, tulee osallistua valtiollisten eläkejärjestelmien uudistuksiin sisältyviin kuu-lemisprosesseihin.
8. huomauttaa, että useissa jäsenvaltioissa työmarkkinaosa-puolet vastaavat suurelta osin työeläkejärjestelmien sisällöstä. Kyseisissä tapauksissa on luonnollista, että työmarkkinaosa-puolet tekevät mahdolliset muutokset.
9. toteaa, että valkoinen kirja perustuu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 153 artiklaan. Jäsenvaltioilla on ensisijainen vastuu eläkejärjestelmiensä suunnittelusta. EU kuitenkin tukee ja

täydentää jäsenvaltioiden toimia sosiaalisen suojelun alalla. Valkoiseen kirjaan ei sisälly konkreettisia säädösehdotuksia eikä sen siis katsota aiheuttavan ongelmia toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden näkökulmasta. Sitä vastoin komitea huomauttaa, että eläkkeitä koskevia kaikkia mahdollisia tulevia säädösehdotuksia tulee analysoida tarkoin toissijaisuusperiaatteen osalta.

10. korostaa, että eräät EU:n eläkepolitiikkojen ja Eurooppa 2020 -strategian näkökohdat vahvistavat toisiaan. Työllisyysas-teen kohottaminen, johon Eurooppa 2020 -strategiassa pyritään, osaltaan lisää sosiaaliturva- ja eläkejärjestelmien yleistä kestäky-kyä. Riittävät eläke-etuudet ovat vastaavasti keskeinen edellytys köyhyyden vähentämistä koskevan Eurooppa 2020 -strategiassa asetetun tavoitteen saavuttamiseksi, kun otetaan huomioon, että iäkkäät eurooppalaiset ovat edelleen heikossa asemassa oleva sosioekonominen ryhmä ⁽¹⁾. Jotta ikääntyneille voidaan taata asianmukaiset tulot myös tulevaisuudessa, tarvitaan eläkejärjes-telmien uudistamisen ohella myös joukko työmarkkinapoliittisia oheistoimia.

Työelämän ja eläkkeen välinen tasapaino

11. kannattaa komission tavoitetta korottaa tarpeen mukaan eläkeikää elinajanodotteen kasvun myötä, mikä voi auttaa varmistamaan eläkejärjestelmien rahoituksen kestävyden. Tämä edellyttää erilaisia käytännön ratkaisuja eri jäsenvaltioissa.

12. toteaa, että joustava eläkeikä voi merkitä sitä, että osa ihmisistä päättää jäädä pois työelämästä myöhemmin, kuin mi-hin kiinteästi määritelty eläkeikä tarjoaisi mahdollisuuden. Siten mahdollistetaan työuran pidentäminen eri ihmisten omista läh-tökohdista.

13. korostaa olevan tärkeää, että lisätään iäkkäämpien työn-tekijöiden (55–64-vuotiaat) osallistumista työmarkkinoille. Jos heidän työllisyysastettaan onnistutaan nostamaan huomattavas-ti ⁽²⁾, saavutetaan merkittäviä etuja sekä talouskasvun alalla että eläkejärjestelmien kestävyden parantamisessa.

14. toteaa, että naisten, nuorten ja maahanmuuttajien työllisyyssasteessa on huomattavasti nostovaraa. Sen vuoksi komitea korostaa olevan tärkeää kohottaa kaikkien ikäryhmien työllisyy-sastetta. On myös tärkeää parantaa nuorten ja maahanmuutta-jien edellytyksiä päästä nykyistä varhaisemmin työelämään.

⁽¹⁾ CdR 319/2010 fin.

⁽²⁾ Eurostatin mukaan, kuten valkoisessa kirjassa siteerataan, se on alle 40 prosenttia useissa maissa.

15. kehottaa valtioita ja työnantajia toteuttamaan toimia, jotka helpottavat ja edistävät ikääntyneiden työntekijöiden pysymistä työmarkkinoilla.

16. toivoo, että asteittaista eläkkeelle siirtymistä eli siirtymistä vaiheittain kokoaikatyöstä kokoaikealäkkeelle sovellettaisiin nykyistä enemmän aina kun se on mahdollista.

17. katsoo, että työkyvyn heikkenemisen todennäköisyys pitkäaikaisten terveysongelmien tai toimintarajoitteiden vuoksi lisääntyy huomattavasti iän myötä⁽³⁾. Sen vuoksi on hyvin tärkeää, että on käytössä tehokkaita muutos- ja yhteensovittamistoimia, joilla mahdollistetaan ura- ja työpaikkavaihdokset koko työelämän ajan ja että yhteiskunta tukee elinikäistä oppimista sekä aktiivisena ja terveenä ikääntymistä.

18. korostaa, että viranomaisten ja työmarkkinaosapuolten tulisi kehittää ja toteuttaa lisätoimenpiteitä, joilla edistetään ja helpotetaan iäkkäiden työntekijöiden työnteon jatkumista nykyisen työmarkkinoiltoapoisuutensa ja lakisääteisen eläkeiän välisen eron kaventamiseksi ja umpeenkuromiseksi.

Täydentävät eläkkeet

19. huomauttaa, että ammatilliset lisäeläkkeet voivat olla julkisen eläkkeen tärkeä täydennys. EU:n tulee sen vuoksi kannustaa hyvien esimerkkien levittämiseen ammatillisten lisäeläkejärjestelmien kehittämiseksi jäsenvaltioissa ja lisätä moneen pilariin perustuville eläkejärjestelmille antamaansa tukea.

20. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita kiinnittämään nykyistä enemmän huomiota pk-yritysten työntekijöihin sekä vähän koulutettuihin, epätyypillistä työtä tekeviin ja rakenteellisesti epävarmoissa työsuhteissa oleviin työntekijöihin, jotka eivät usein kuulu ammatillisten lisäeläkejärjestelmien piiriin yhtä kattavasti kuin muut.

21. toteaa, että ammatilliset lisäeläkejärjestelmät eroavat yksityisestä eläkesäästämisestä. Ammatillisten lisäeläkkeiden ja muiden vakuutustuotteiden välillä on suuri ero. Vakavaraisuutta koskevat lisäsäännöt voivat lisätä ammatillisten lisäeläkkeiden kustannuksia parantamatta kuitenkin työntekijöiden eläke-ehdot.

22. katsoo, että julkisten eläkkeiden, mahdollisesti yhdessä ammatillisten lisäeläkkeiden kanssa, tulee olla riittäviä tarjoamaan ihmisille mahdollisuus säilyttää asianmukainen elintaso eläkkeelle jäämisen jälkeen, mutta myös yksityiseen säästämiseen ja kolmannen eläkepilariin käyttöön tulisi kannustaa.

23. korostaa mahdollisuutta kannustaa vähentämään työvoimaosuuden kasvattamisen esteitä. Ikäsidonnaiset lisäeläkkeiden

eläkevakuutusmaksut, joita käytetään etuusperusteisissa järjestelmissä, tekevät ikääntyneiden työntekijöiden työllistämistä ja työssä pitämisestä melko kallista.

24. toteaa, että työeläkejärjestelmät vaativat useasti tietyn työsuhteen keston, jotta eläkkeenansaitsemisaika voidaan lukea hyväksi, kun taas monet nuoret työntekijät vaihtavat työnantaja ja joskus jopa työskentelymaata melko usein. On tärkeää, että nämä työntekijät voivat lukea hyväkseen ansaitsemansa eläkkeen.

25. suhtautuu pohjimmiltaan myönteisesti eläkeoikeuksien siirrettävyyteen ja odottaa komission ehdotuksia. Asia on kuitenkin erittäin monisyinen. Pitää ottaa huomioon, että jäsenvaltioiden työeläkejärjestelmät ovat hyvin erilaiset. Erityisesti on varottava vähentämästä työnantajien valmiutta työeläkkeiden rahoittamiseen. Lisäksi tulee ottaa lukuun verotukselliset vaikutukset ja perinnönjakoa koskeva lainsäädäntö yms.

26. pitäisi tervetulleena vertailututkimusta, joka mahdollistaisi parhaiden käytänteiden soveltamisen EU:n laajuisesti, kun otetaan huomioon erilaisiin yksityisiin eläkejärjestelyihin liittyvät avoimuusongelmat ja tällaisista järjestelyistä perittävien maksujen ja palkkioiden taso.

Tasa-arvo

27. antaa komissiolle kiitosta siitä, että se on noudattanut komitean suositusta⁽⁴⁾ kiinnittää nykyistä enemmän huomiota tasa-arvoon. Kysymys on erityisen tärkeä paikallis- ja alueviranomaisille, koska naiset ovat enemmistönä monilla julkisen sektorin aloilla⁽⁵⁾.

28. kannattaa sukupuolten välisten erojen vähentämiseksi ja naisten eläketurvan parantamiseksi komission suositusta, jonka mukaan jäsenvaltioiden tulisi ottaa käyttöön sama eläkeikä miehille ja naisille.

29. katsoo, että 55–64-vuotiaiden naisten ja miesten työllisyysasteen suurten erojen vuoksi tulisi kiinnittää erityishuomiota tasa-arvoseikkoihin, jotka liittyvät työelämän pidentymiseen ja aktiivisena ikääntymiseen. Esimerkkinä mainittakoon toimet, joiden ansiosta on helpompi yhdistää työ ja perhevelvoitteet.

30. toteaa, että vaihtoehtoisten hoitomahdollisuuksien puute aiheuttaa useissa jäsenvaltioissa lisäpainetta enimmäkseen naisille, mikä johtaa usein ennenaikaiseen eläkkeelle jäämiseen.

31. huomauttaa, että naisten työllisyysasteen nousu lisää korkeatasoisen lasten- ja vanhustenhoidon saatavuuden vaatimuksia. On tärkeää, että paikallis- ja alueviranomaisilla on riittävästi resursseja tehtävän hoitamiseen.

⁽³⁾ Applica, CESEP & Alphametrics (2007): "Men and women with disabilities in the EU: Statistical analysis of the LFS ad hoc module and the EU-SILC".

⁽⁴⁾ CdR 319/2010 fin.

⁽⁵⁾ Eurostat (2008): "The Life of Men and Women in Europe – a statistical portrait".

32. toteaa, että joissakin jäsenvaltioissa naisilla on miehiä enemmän pitkäaikaisia kroonisia sairauksia ja häiriöitä, ja heillä on useammin alentunut työkyky, kun taas toisissa jäsenvaltiossa nämä ongelmat koskevat todennäköisemmin miehiä. Paikallis- ja alueviranomaisten olisikin kannettava erityistä vastuuta henkilöstönsä hyvän työympäristön turvaamisesta.

33. toteaa, että mahdollisuus tehdä osa-aikatyötä esimerkiksi lasten ollessa pieniä voi olla monille, etenkin naisille, tärkeä työelämässä pysymisen edellytys. Toisaalta on tärkeää, että ihmiset eivät jää vasten tahtoaan tekemään osa-aikatyötä, sillä se vaikuttaa tulevaan eläkkeeseen kielteisesti.

34. on sitä mieltä, että jäsenvaltioita tulisi voida kannustaa selvittämään sitä mahdollisuutta, että eläkeoikeudet karttuisivat myös vanhempainloman aikana, jotta lakisääteinen vanhempainloma ei heikentäisi eläke-etuuksia. Tämä voisi koskea myös asevelvollisuusaikaa.

Saatavilla oleva tieto

35. katsoo, että uudistuksen tavoitteena tulee olla sellaisen eläkejärjestelmän muodostaminen, jonka avulla voidaan pitkällä aikavälillä vakaas. Uudistukset onnistuvat vain, jos niitä pidetään oikeudenmukaisina, mikä edellyttää, että suuri yleisö tuntee todelliset ongelmat ja niiden kaikki ratkaisumahdollisuudet.

36. korostaa, että on tärkeää koota eläkkeistä kattavat tiedot, jotta kansalaisten on helpompi tehdä eläkesuunnittelua koskevia päätöksiä. Vapaa liikkuvuus EU:n sisällä merkitsee lisäksi sitä, että tulevaisuudessa useammat ihmiset ansaitsevat työelämänsä aikana eläkettä eri maissa, mikä vielä lisää kattavan tiedon tarvetta.

37. kehottaakin komissiota harkitsemaan kattavaa eläketietoa sisältävän yhteisen verkkofoorummin kehittämistä.

Muuta

38. korostaa, että riittävä eläketurva on tärkeä kansalaisten hyvinvoinnin kannalta ja ratkaisevan tärkeä paikallis- ja alueviranomaisten taloudellisen ylläpidon estämiseksi.

39. kehottaa komissiota varmistamaan, että sen tällä alalla toteuttamia tulevia toimia täydennetään asianmukaisilla vaikutustenarvioinneilla, jotka kattavat erityisesti vaikutukset paikallis- ja alueviranomaisiin.

40. kehottaa komissiota arvioimaan, onko tällä alalla tarvetta toiminnan yhteensovittamiseen osana avointa koordinoitunutta menetelmää, jotta voidaan tukea sekä vapaata liikkuvuutta että eläkejärjestelmien kestävyttä.

Bryssel 10. lokakuuta 2012

*Alueiden komitean
puheenjohtaja*

Ramón Luis VALCÁRCEL SISO